

7. Resolutie VNG inzet kabinetsformatie

Bijlage bij ledenbrief 15 januari 2021: "Uitnodiging BALV 12 februari 2021"

Toelichting op de resolutie

De kabinetsformatie is voor de gemeenten een cruciaal moment. De plannen die het kabinet maakt en de afspraken die het kabinet en de gemeenten maken bepalen voor een belangrijk deel de mogelijkheden van gemeenten om samen met hun inwoners te werken aan behoud van voorzieningen en aan de leefbaarheid van wijken en buurten. Sociale samenhang, ruimtelijke inrichting, en uitvoering van het klimaatakkoord vragen om forse investeringen.

In de resolutie 'Herstel van bestuurlijk en financieel vertrouwen' die het VNG bestuur u voorlegt staan de financiële en interbestuurlijke verhoudingen centraal. Om hun ambities waar te maken moeten gemeenten immers beschikken over voldoende financiële slagkracht, verantwoordelijkheden en beleidsvrijheid.

Centraal uitgangspunt: financiën en de interbestuurlijke verhoudingen op orde

De structurele tekorten, met name in het sociaal domein, en de onbalans in interbestuurlijke verhoudingen staan het oplossen van problemen in de weg. Dat is het duidelijke signaal dat de leden van de VNG in opeenvolgende ledenvergaderingen en in de digitale zaaltjes door het land heen telkens hebben herhaald. Het VNG-bestuur kiest daarom in de inzet voor de kabinetsformatie voor een scherpe focus op de financiën van gemeenten en betere interbestuurlijke verhoudingen. Zodat gemeenten een bijdrage kunnen leveren aan het oplossen van de woningcrisis, aan het economisch herstel na de coronacrisis en de afspraken uit het Klimaatakkoord kunnen uitvoeren.

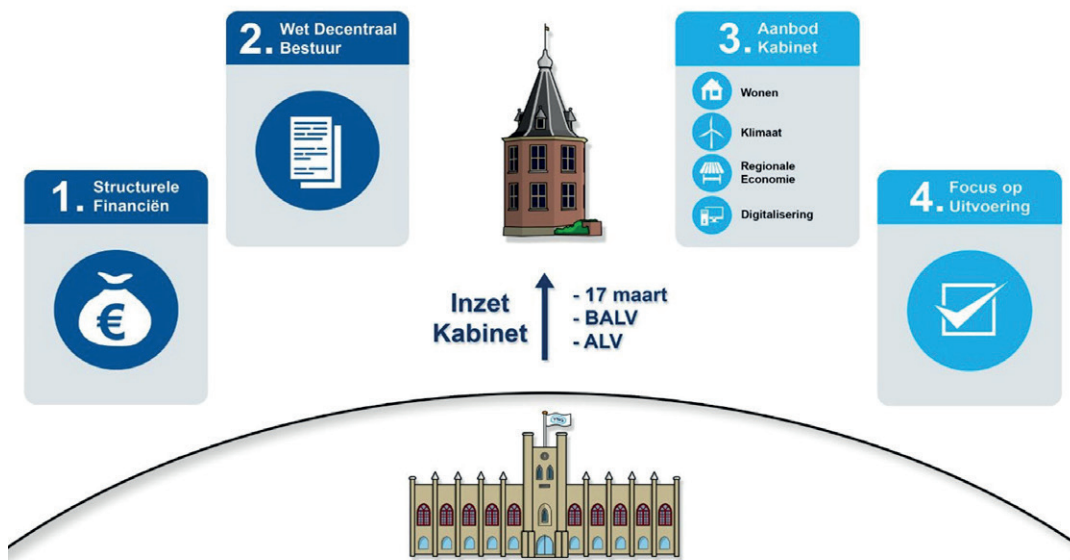
Inzet en Resolutie

Met de resolutie vraagt het VNG-bestuur om een heldere uitspraak van de leden, die het bestuur houvast en richting geeft in de gesprekken met het nieuwe kabinet over structurele afspraken voor de komende periode. De resolutie bevat ambities van gemeenten, uitgangspunten voor financiële en interbestuurlijke afspraken en harde randvoorwaarden. Kern van het verhaal is dat gemeenten pas bereid zijn om afspraken te maken over ambities nadat met het kabinet goede afspraken zijn gemaakt over de financiën van gemeenten. Die ambities

zijn er op vele terreinen. Om een idee te krijgen treft u via [deze link](#) een overzicht van alle standpunten zoals die in april door de beleidscommissies en het bestuur zijn geformuleerd. Dit stuk is gebruikt als onderlegger voor de gesprekken met de programmacommissies van de politieke partijen. In de resolutie is de inzet voor de kabinetsformatie tot de kern teruggebracht. Het VNG-bestuur vraagt de leden deze lijn te steunen en ook actief uit te dragen.

Resolutie als onderdeel van een breder traject langs vier sporen

De resolutie maakt onderdeel uit van een breder traject richting de kabinetsformatie. Dit traject en de vier sporen daarbinnen zijn gevisualiseerd in onderstaand beeld.

Spoor 1: Structurele financiën

Veel gemeenten kampen met ernstige financiële problemen en de huidige interbestuurlijke verhoudingen werken beklemmend in plaats van ondersteunend. De tekorten, die voortkomen uit keuzes van eerdere kabinetten, tasten de autonomie en de slagkracht van gemeenten aan om bij te dragen aan de oplossingen die Nederland nodig heeft om sterker uit de crisis te komen. De taken en middelen van gemeenten zijn niet in balans en onderzoek na onderzoek wijst uit dat er structurele oplossingen nodig zijn. Het herstellen van de financiële positie van gemeenten op deze al langlopende dossiers is een belangrijke voorwaarde om verder te kunnen op andere terreinen. Onderliggend aan dit spoor is voor de financiën van gemeenten het onderzoek naar de tekorten in de Jeugdzorg belangrijk, maar het gaat dan ook over het artikel-2-onderzoek naar het Klimaatakkoord, de opschalingskorting, de herijking van het gemeentefonds, het abonnementstarief, de normeringsystematiek (trap-op/trap-af) en een groter lokaal belastinggebied.

Spoor 2: Wet Decentraal Bestuur (WDB)

De interbestuurlijke verhoudingen tussen gemeenten en de Rijksoverheid moeten in balans worden gebracht. Op korte termijn kan dat door duidelijke afspraken te maken. Voor de lange termijn werkt de VNG aan een compleet nieuw wetsvoorstel: de Wet op het decentraal bestuur, waarin onder meer de versterking van het evenwicht tussen bestuurslagen wordt geregeld.

Voorafgaand aan de Buitengewone ALV zal ter kennisneming een eerste concept voor een WDB worden nagezonden.

Spoor 3: Aanbod aan kabinet

Evenals in 2017 werken wij samen met het Interprovinciaal Overleg en de Unie van Waterschappen aan een gezamenlijke agenda. Deze gaat over de thema's waar gemeenten, provincies en waterschappen in gezamenlijkheid aan werken: wonen en leefomgeving, klimaat en energie, regionale economie (sterker de crisis uit) en digitalisering. Ook is er aandacht voor de manier waarop interbestuurlijke samenwerking vorm krijgt. Provincies

en waterschappen scharen zich achter onze eis dat er eerst moet worden voldaan aan onze randvoorwaarden voordat we verder praten over inhoud.

Voorafgaand aan de Buitengewone ALV zal ter kennisneming een eerste concept voor een gezamenlijke agenda worden nagezonden.

Spoor 4: Focus op uitvoering

De overheid heeft een slag te maken in het zorgen voor dienstverlening en contact met de overheid met een menselijke maat. Gemeenten willen de menselijke maat leidend laten zijn in het contact met inwoners, vooral als het gaat om kwetsbare groepen. Mogelijkheid tot maatwerk en wijkgericht werken zijn hiervoor van groot belang. Dat vraagt om een functie bij gemeenten met mandaat en doorzettingsmacht richting andere overheidspartijen om voor kwetsbare groepen te zorgen voor een betere dienstverlening.

Bijgevoegd:

Ter vaststelling:

- Concept-resolutie 'herstel van bestuurlijk en financieel vertrouwen'

Ter informatie en onderbouwing volgen:

- Proeve van Wet decentrale overheden
- Gezamenlijke agenda met IPO en UvW

Concept-resolutie: Herstel van bestuurlijk en financieel vertrouwen

Gemeenten zijn als autonome bestuurslaag en als medeoverheid van groot belang voor de Nederlandse samenleving. De positie van gemeenten is veranderd door een stevige uitbreiding van hun takenpakket. Afgelopen jaren zijn gemeenten onder druk komen te staan en kunnen ze hun verantwoordelijkheden onvoldoende waarmaken als gevolg van de disbalans tussen gemeentelijke verantwoordelijkheden en de middelen die gemeenten van het Rijk ontvangen. Een nieuwe balans tussen taken en middelen is noodzakelijk. De VNG zet zich namens alle gemeenten in om die balans te herstellen en wil daarover afspraken maken met het nieuwe kabinet dat na de verkiezingen van 17 maart 2021 geformeerd zal worden.

Gemeenten verzoeken de VNG zich in te zetten om de volgende afspraken met het nieuwe kabinet te maken:

Tekort sociaal domein aanvullen, opschalingskorting afschaffen

- 1 De structurele financiële tekorten die de afgelopen jaren zijn ontstaan in het sociaal domein moeten structureel worden opgelost door een verhoging van het Gemeentefonds. De opschalingskorting moet worden afgeschaft. De balans tussen taken en middelen van gemeenten moet worden hersteld.

Taken en middelen in balans

- 2 Voor taken en verantwoordelijkheden van gemeenten waarvoor nog geen concrete financiële afspraken zijn gemaakt, moet steeds sprake zijn van voldoende middelen voor gemeenten om deze taken uit te voeren. Als dit niet zo is kunnen gemeenten niet alle overeengekomen ambities waarmaken. Dat is bij belangrijke opgaven zoals de uitvoering van het Klimaatakkoord en de omgevingswet niet acceptabel. Dat vraagt adequate opvolging van de lopende artikel 2-onderzoeken door het Rijk, zoals met betrekking tot het Klimaatakkoord en de Omgevingswet.

Herstel de verhoudingen in het huis van Thorbecke.

- 3 Artikel 2 van de Financiële verhoudingswet moet worden aangescherpt, zodat gemeenten daadwerkelijk toereikende vergoedingen ontvangen voor de uitvoering van nieuwe taken. Daarnaast is een sterkere positie van de minister van BZK noodzakelijk bij voorstellen van departementen die consequenties hebben voor de positie van gemeenten zodat uitvoerbaarheid van wet- en regelgeving vanaf het begin wordt meegenomen. Ook willen we bindende arbitrage bij geschillen. Deze interbestuurlijke afspraken dienen wettelijk te worden vastgelegd. De gemeenten nemen daarvoor zelf het initiatief met een concreet voorstel voor een Wet op het Decentraal Bestuur (WDB) en betrekken partners bij de formulering hiervan. In afwachting van een wettelijke regeling werken gemeenten en kabinet conform de bovengenoemde interbestuurlijke afspraken.

Als het lekkende dak is gerepareerd kunnen we samen bouwen aan de toekomst

- 4 Bindende afspraken zoals verwoord onder 1 en 2 zijn voor gemeenten voorwaardelijk om met een nieuw kabinet afspraken te kunnen maken over een ambitieuze interbestuurlijke agenda voor de toekomst van Nederland. Indien gemeenten met toereikende financiën, voldoende beleidsvrijheid en middels uitvoerbare wet- en regelgeving daartoe in staat worden gesteld, leveren zij graag een bijdrage aan de aanpak van de grote opgaven waar Nederland voor staat (woon- en leefomgeving, klimaatakkoord en energietransitie, economisch herstel, digitalisering). Bij de aanpak van deze complexe opgaven verdient de uitvoering bijzondere aandacht.